

1. VIENAŠMENIS KALAVIJAS. Geležis. XV a. pirmoji pusė. Karmėlava.
2. ĮMOVINIS IETIGALIS. XV a. pr. Geležis. Masteikiai. Kapas Nr. 39.
3. BUOŽĖ. Geležis XIII–XIV a. Lietuva.
4. BALNO KILPA. Geležis, sidabras. XI–XII a. Veršvai.
5. BALNO KILPOS. Geležis, sidabras. XI–XIII a. Rimšiai.
6. DVINARIAI ŽASLAI SU SKERSINUKAIS. Geležis. XIII–XIV a. Rusiai.
7. KALAVIJAS. „Desiukiškių“ tipo, pusantros rankos ilgio, pagamintas iš kalto metalo, rankena – medinė, dengta oda, buoželė inkrustuota pagal XIV a. lietuvišką ornamentiką.

Leičiai turėjo tėvovinę žemę ir ėjo valdovo tarnybą: buvo valdovo palydovai žygiuose, kariavo, prijungtose žemėse įtvirtindavo valdovo valdžią, atlikdavo pasienio pilių sargybos funkciją, rinko mokesčius.

Leičiai – Lietuvos senosios valstybės visuomenės sluoksnis, gyvavęs XII–XVI a. Istorijos šaltiniai nurodo, kad leičiai, kaip Lietuvos visuomenės sluoksnio, valdovo tarnybinių žmonių gyvenamos teritorijos būdavo pavadinamos **Lietuva, Lietava (Lietuva):** Anyskčių valsčiaus Leičių / Lietuvos vaitija, Šlanimo valsčiaus Lasasinės dvaro leičiai / **Литва**, Karšuvos valsčiaus lietavėnai, kurie susiję su Leitkapių vietovėmis Viduklės, Batakių valsčiuose. Paaiškėjo, kad žodžio **leitis** reikšmės „lietuvės, Lietuva“ ir

„valdovo dvaro tarnybinis žmogus“ žinotos gan ankstyvuose Lietuvos istorijos šaltiniuose, kai jie dar nebuvo masiškai paplitę: *das land Litten, die Litschen konige* (1348 m.), *von der fart* <...> *krygen Litten* (1433 m.). Vytauto Didžiojo valdymo metų istorijos šaltiniuose taip pat atsiskleidžia šio žodžio dualizmas. Vienas Lucko suvažiavimo dalyvis 1429 m. sausį savo laiške rašė apie imperatoriaus ketinimą Vytautą Didįjį pagerbti lietuvių, Lietuvos – leičių (leitjų) – karaliaus vainiku *machen herczog Wytolten eynen konyng der Leytten*. O pats Vytautas 1407 m. gausiai apdovanojo Vilniaus seniūną Manvydą savo žmonėmis leičiais (*leytye*) iš Kareikų.

Pagrindinė leičių privalė valdovui – tai leitiška tarnyba. Pagrindiniai leičių sluoksnio požymiai būdingesni ikivalstybinei, gentinių laikų lietuvių valdovams, kurie susiję su Leitkapių vietovėmis Viduklės, Batakių valsčiuose. Paaiškėjo, kad žodžio **leitis** reikšmės „lietuvis, Lietuva“ ir

turėjo teisę nešioti ginklą ir kariauti (pasieniečiai). Leičiai kilo iš laisvų žmonių, iš gausiausios ikivalstybinių laikų visuomenės dalies. Tai paliudija aplinkybė, kad leitis galėjo išeiti, jis turėjo laisvę.

Leičiai buvo suprantami kaip lietuviai ir kaip lietuvių tautos socialinė struktūra tam tikroje kompaktiškoje teritorijoje. Tai liudija istorijos šaltiniai ir lietuvių kalbos tarmės nuo pat XIV a. vidurio iki XVI a. pabaigos ir vėliau. Tai lyg valdovui tarnaujantys lietuviai lietuviuose.

Leičiai – kariai kolonistai. Prie Lietuvos valstybės prijungiamose žemėse leičiai kūrė nuolatines administracines teritorijas, vadinamas Lietuva arba šio vardo variantais (leičiai taip pat buvo to vardo reikšmių variantas). Taip buvo vadintasi, žymėtas Lietuvos valdovo dvarais. Teisiškai šios teritorijos buvo išskirtos iš vietinės papročių teisės – egzistavo archajiška imuniteto forma – „priklausomybė Lietuvai“ ir

1. KOVOS PEILIS. Geležis. XIV a. pab.–XV a. pirmoji pusė. Daugirdava.
2. PENTINAS. Sidabruota geležis. XV a. pr. Lietuva.
3. PEILIO MAKŠTIS. Natūralios odos, kabinama prie diržo. Makšties papuošimai – iš lieto žalvario arba bronzos.
4. KOVOS KIRVIS. Kalto metalo, kirvio kotas – medinis, dengtas žalvariu.
5. PENTINAS. Žalvaris. XV a. Lietuva.

Doumenų apie Lietuvos valdovo dvaro kiemo leičius daugiausia turime iš XV a. ir XVI a. pirmosios pusės šaltinių: leičiai pasklidę po Vilniaus ir Trakų vaivadijų didžiojo kunigaikščio dvarus. Tačiau leičius aptinkame ir gana tolokai nuo lietuvių etninių žemių: Šlanimo pavieto Lasasinės (Lososna) dvare, keliuose Kijevo valsčiaus suvažiavimo dalyvis 1429 m. sausį savo laiške rašė apie imperatoriaus ketinimą Vytautą Didįjį pagerbti lietuvių, Lietuvos – leičių (leitjų) – karaliaus vainiku *machen herczog Wytolten eynen konyng der Leytten*. O pats Vytautas 1407 m. gausiai apdovanojo Vilniaus seniūną Manvydą savo žmonėmis leičiais (*leytye*) iš Kareikų.

Leičiai – kariai kolonistai. Prie Lietuvos valstybės prijungiamose žemėse leičiai kūrė nuolatines administracines teritorijas, vadinamas Lietuva arba šio vardo variantais (leičiai taip pat buvo to vardo reikšmių variantas). Taip buvo vadintasi, žymėtas Lietuvos valdovo dvarais. Teisiškai šios teritorijos buvo išskirtos iš vietinės papročių teisės – egzistavo archajiška imuniteto forma – „priklausomybė Lietuvai“ ir

Doumenų apie Lietuvos valdovo dvaro kiemo leičius daugiausia turime iš XV a. ir XVI a. pirmosios pusės šaltinių: leičiai pasklidę po Vilniaus ir Trakų vaivadijų didžiojo kunigaikščio dvarus. Tačiau leičius aptinkame ir gana tolokai nuo lietuvių etninių žemių: Šlanimo pavieto Lasasinės (Lososna) dvare, keliuose Kijevo valsčiaus suvažiavimo dalyvis 1429 m. sausį savo laiške rašė apie imperatoriaus ketinimą Vytautą Didįjį pagerbti lietuvių, Lietuvos – leičių (leitjų) – karaliaus vainiku *machen herczog Wytolten eynen konyng der Leytten*. O pats Vytautas 1407 m. gausiai apdovanojo Vilniaus seniūną Manvydą savo žmonėmis leičiais (*leytye*) iš Kareikų.

↑ Vytis, pavaizduotas Žygimanto Augusto užsakytame gobelene Antraštiniame puslapyje – Vytis, pavaizduotas ant Lietuvos Statuto, nupieštas retame damaskinuotame skyde

1. SAGĖ. Skirta susegti apsiaustą, sidabrinė arba žalvarinė, rankų darbas.
2. TUNIKA. Tamsiai raudonos spalvos, natūralios vilnos, dirželiais surišama šonuose. Tunikos papuošimas – Gedimainių stulpai.
3. PINIGINĖ. Natūralios odos, susiūta rankomis, kabinama prie diržo. Papuošta žalvariniais ornamentais.
4. KABUTIS. Žalvaris. XI–XII a. Rastas Didvyčių kapinyne, Plungės rajone.
5. GRANDININIAI ŠARVAI. ~10 mm kalto metalo kniedytų žiedelių 1–6 ir 1–4 pynimo. Susegamas priekyje 4 diržais.
6. GRANDININIŲ ŠARVŲ GOBTUVAS. ~10 mm kalto metalo kniedytų žiedelių 1–6 ir 1–4 pynimo. Gobtuvo kraštai – žalvariniai žiedeliai.
7. POŠARVIO KELNĖS. Vienasluoksnis veltininis, aplištosi oda, užsegimas šešiomis sagelėmis, sutvirtintos žalvarinėmis kniedėmis, tvirtinamos prie diržo, prisūti kniedyti odiniai antšlauriniai.

Šias žinutes H. Lovmianskis taip interpretuoja: „**Abiem atvejais – kaip ir daugeliu kitų – Litva reiškia ne lietuvių kiltį ir ne kraštą, bet karių būrius, kariaunas, pirmuoju atveju – Mindaugo, antruoju – Ruškavičiaus.**“ Tad istorikams buvo žinomas faktas, kad XIII–šias, apie Lietuvos įvykius pasakoją: *Krestilž knjazja Litovškgago imenemž Evnutija i ego družinu Litvu* („Kriškštijo Lietuvos kunigaikštį Jaunutį ir jo kariauną Lietuvą“).

Šias žinutes H. Lovmianskis taip interpretuoja: „**Abiem atvejais – kaip ir daugeliu kitų – Litva reiškia ne lietuvių kiltį ir ne kraštą, bet karių būrius, kariaunas, pirmuoju atveju – Mindaugo, antruoju – Ruškavičiaus.**“ Tad istorikams buvo žinomas faktas, kad XIII–šias, apie Lietuvos įvykius pasakoją: *Krestilž knjazja Litovškgago imenemž Evnutija i ego družinu Litvu* („Kriškštijo Lietuvos kunigaikštį Jaunutį ir jo kariauną Lietuvą“).

Šias žinutes H. Lovmianskis taip interpretuoja: „**Abiem atvejais – kaip ir daugeliu kitų – Litva reiškia ne lietuvių kiltį ir ne kraštą, bet karių būrius, kariaunas, pirmuoju atveju – Mindaugo, antruoju – Ruškavičiaus.**“ Tad istorikams buvo žinomas faktas, kad XIII–šias, apie Lietuvos įvykius pasakoją: *Krestilž knjazja Litovškgago imenemž Evnutija i ego družinu Litvu* („Kriškštijo Lietuvos kunigaikštį Jaunutį ir jo kariauną Lietuvą“).

↑ Vytis, pavaizduotas Žygimanto Augusto užsakytame gobelene Antraštiniame puslapyje – Vytis, pavaizduotas ant Lietuvos Statuto, nupieštas retame damaskinuotame skyde

1. KALAVIJAI. XIII a. Silainiai VDKM 2341, Raudonė VDKM 2354, Kejėnai.
2. KALAVIJAS. XIII a. Desiukiškės.
3. ŠALMAS. 2 mm kalto metalo. Viduje – odinis laikiklis, priklijuotas metalinėmis kniedėmis prie metalinės dalies, su lietomis sagtimis.
4. ANTPETIS. 1,5 mm kalto metalo, detalės tarpusavyje sujungtos dirželiais. Pečių apsauga papildomai tvirtinama prie šarvinių marškinių odiniais dirželiais. Pečių apsaugos šoriniai kraštai – apkaustyti 1,5 – 2 mm pločio žalvario juostele, kniedės – žalvarinės.
5. ŠARVINĖ PIRŠTINĖ.
6. ĮMOVINIS IETIGALIS. Geležis. XV a. pirmoji pusė. Munkaviškės.

Leitkapių gyvenvietės turėjo ten atsirasti XIII a. pabaigoje – per pirmąjį XIV a. dešimtmetį. Jas įkūrė Lietuvos valdovas Vytenis ir apgyvendino savo žmones – leičius (lietuvius). Jų pastangomis buvo sudarytos kelios gyvenvietės, arba viena iš kelių, tik centrinėje valdžiai pavaldžios teritorijos, kurios buvo skirtos pietvakarių Lietuvos gynbai nuo vokiečių. **Leičiai – tarsi pasienio sargybiniai, pirmosios kovinės linijos kariai.** Panaši teritorija turėjo būti prie Neries ir Šventosios pasienio esančiame Gegužinės-Perelozų dvare. Ten nuo XVI a. pradžios žinomi leičiai, kaip patys gyvenvietės Rukla su piliakalniu. Rukla siejama su Mindaugo sūnumi Rukliu. Čia, kaip ir kitur, leičių gyvenamos vietos liko pažymėtos vardu Lietuva vietovardžiais: du upeliai Lietauka (Lietava) ir Lietavocka (Lietavėlė), taip pat kaimas Litovka. Nedidelė, Mindaugo sūnaus tvarkyta, teritorija galėjo būti sudaryta taip, kad dengtų vandens kelią į krašto gilumą, kad trandytų Tautvilą. Jo

↑ Vytis, pavaizduotas Žygimanto Augusto užsakytame gobelene Antraštiniame puslapyje – Vytis, pavaizduotas ant Lietuvos Statuto, nupieštas retame damaskinuotame skyde

Leitkapių gyvenvietės turėjo ten atsirasti XIII a. pabaigoje – per pirmąjį XIV a. dešimtmetį. Jas įkūrė Lietuvos valdovas Vytenis ir apgyvendino savo žmones – leičius (lietuvius). Jų pastangomis buvo sudarytos kelios gyvenvietės, arba viena iš kelių, tik centrinėje valdžiai pavaldžios teritorijos, kurios buvo skirtos pietvakarių Lietuvos gynbai nuo vokiečių. **Leičiai – tarsi pasienio sargybiniai, pirmosios kovinės linijos kariai.** Panaši teritorija turėjo būti prie Neries ir Šventosios pasienio esančiame Gegužinės-Perelozų dvare. Ten nuo XVI a. pradžios žinomi leičiai, kaip patys gyvenvietės Rukla su piliakalniu. Rukla siejama su Mindaugo sūnumi Rukliu. Čia, kaip ir kitur, leičių gyvenamos vietos liko pažymėtos vardu Lietuva vietovardžiais: du upeliai Lietauka (Lietava) ir Lietavocka (Lietavėlė), taip pat kaimas Litovka. Nedidelė, Mindaugo sūnaus tvarkyta, teritorija galėjo būti sudaryta taip, kad dengtų vandens kelią į krašto gilumą, kad trandytų Tautvilą. Jo

Leitkapių gyvenvietės turėjo ten atsirasti XIII a. pabaigoje – per pirmąjį XIV a. dešimtmetį. Jas įkūrė Lietuvos valdovas Vytenis ir apgyvendino savo žmones – leičius (lietuvius). Jų pastangomis buvo sudarytos kelios gyvenvietės, arba viena iš kelių, tik centrinėje valdžiai pavaldžios teritorijos, kurios buvo skirtos pietvakarių Lietuvos gynbai nuo vokiečių. **Leičiai – tarsi pasienio sargybiniai, pirmosios kovinės linijos kariai.** Panaši teritorija turėjo būti prie Neries ir Šventosios pasienio esančiame Gegužinės-Perelozų dvare. Ten nuo XVI a. pradžios žinomi leičiai, kaip patys gyvenvietės Rukla su piliakalniu. Rukla siejama su Mindaugo sūnumi Rukliu. Čia, kaip ir kitur, leičių gyvenamos vietos liko pažymėtos vardu Lietuva vietovardžiais: du upeliai Lietauka (Lietava) ir Lietavocka (Lietavėlė), taip pat kaimas Litovka. Nedidelė, Mindaugo sūnaus tvarkyta, teritorija galėjo būti sudaryta taip, kad dengtų vandens kelią į krašto gilumą, kad trandytų Tautvilą. Jo

↑ Vytis, pavaizduotas Žygimanto Augusto užsakytame gobelene Antraštiniame puslapyje – Vytis, pavaizduotas ant Lietuvos Statuto, nupieštas retame damaskinuotame skyde

leikomasi, pasienio pilms saugoti: lietuvių karalius (Vytenis) kuriai nors piliai saugoti skiria tam tikrą skaičių ginkluotų vyrų, sakysime, vienam mėnesiui ar ilgesniam laikotarpiui...“ **Leičiai nuo tokių skyresni tuo, kad buvo nuolatios prie pilių gyvenę žemdirbiai kariai. Jie pilį tvarkė taikos metu ir gynė per karą.** Leitiška, lietuviška pasienio sargybos rūšis buvo senesnė už Vytenio laikais datuojamąją. **Leitis (lietis) – lietuvis, Leita (Lieta) – Lietuva.** Leičių sluoksnis turėjo keletą tik jam būdingų, išskiriamųjų, bruožų. Pirmiausia lietuvišką vardo formą **leitis**. Žodis **leitis** yra sudaiktavardėjęs būdvardis **leita**. **Leitis yra leitos žmogus (šiuo atveju leitai atstovautų lietuvių valdovas).** Įdomių pastebėjimų šia tema yra pateikęs Algirdas Patackas. Pasak jo, senovės graikų **leitō** reiškia ne ką kitą kaip valstybę, valdžią (*o juk valstybė bei valdžia viduramžiais ir buvo pirmiausia tapatinama su valdovu!*). **Leiton** – taip vadino mūsų laikų

VALSTYBĖS PASIENIO SARGYBINIAI VALDOVO VALIOS ĮGYVENDINTOJAI VALDOVO RAITELIAI PALYDOVAI KARIAI KOLONISTAI

LDK XIV a. karių rekonstruktoriai, minint Žalgirio mūšio 600-ąsias metines

Vėlyvųjų viduramžių rekonstruktorių brolija „Viduramžių pasiuntiniai“

XIV a. Lietuvos karių rekonstruktoriai per Žalgirio mūšio inscenizaciją, minint Žalgirio mūšio 600-ąsias metines

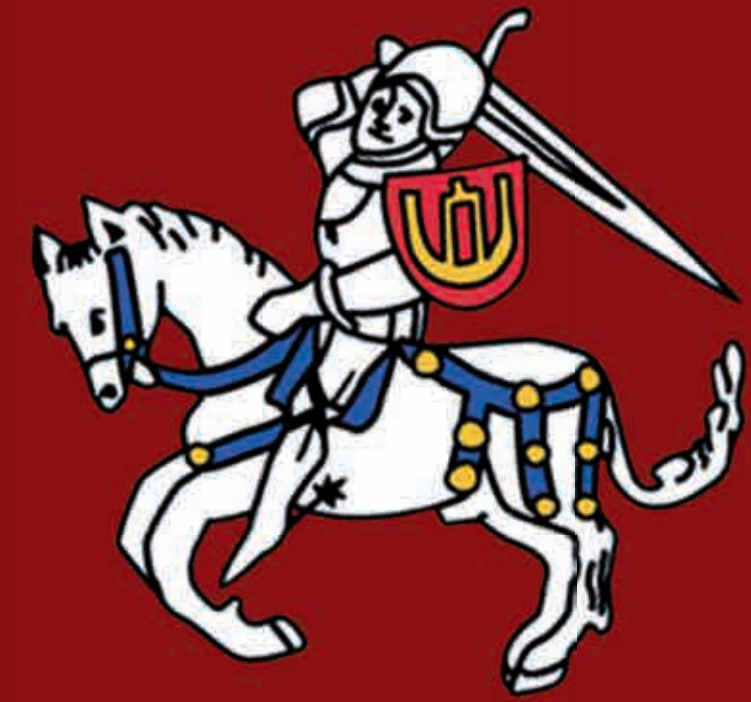
Vytautas Didysis su palyda per Žalgirio mūšio inscenizaciją, minint Žalgirio mūšio 600-ąsias metines

XIV a. Lietuvos kario rekonstrukcija

LEIČIAI

UDK 316.3(474.5)(091)
Le-109

Atsakingieji redaktoriai: Tomas Čeponis ir Mindaugas Sakalauskas, dizainerės: Aida Janonytė ir Loreta Keršytė, kalbos redaktore Jūratė Daškevičienė, korektore Daiva Turčinavičiūtė. Maketavo Kraslo apsaugos ministerijos bendrujų reikalų departamentas. Tiražas: 25/3. LT-01121 Vilnius. Spausdino Lietuvos kariuomenės Karo kartografinis centras, Mūltnies g. 4, Domeikava, Kauno r. Naudotos iliustracijos iš Vytauto Didžiojo karo muziejaus fondų. Šaltiniai: Vytauto Didžiojo karo muziejaus archyvai; Jonas Galkus, „Lietuvos Vytis. The Vytis of Lithuania“, Vilniaus dailės akademijos leidykla, 2009; Alfredas Bumbauskas, „Senosios Lietuvos istorija 1009–1795“, Vilnius: R. Paknio leidykla, 2005; Artūras Dubonis, „Lietuvos didžiojo kunigaikščio leičiai XIII–XVI a.: lietuvių ankstyvojo feodalizmo visuomenės tyrimas“, Daktaro disertacijos tezės, Vilnius, 1996.

rotušės pastatą achajai, seniausia, anksčiausiai iš išaurės atsikrausčiu-si graikų gentis; iš čia **leitourgia** – tarnavimas, „algavimas“ valstybei; **leitourgos** – visuomenės tarnas, liktorius. Anot A. Patacko, **galbūt ir Lietuva tai valstybė, valdžių – lietu (lietu) – sąjunga, o lietuvis – tos valstybės ar provalstybės žmogus, pilietis?** Ši Nepriklausomybės akto signataro mintis atrodo visiškai logiška, įvertinus tai, jog ir lietuvių, ir graikų kalba priklauso tai pačiai indoeuropiečių kalbų grupei.

Kalbininkas S. Karaliūnas žodžio šaknį *liet-* (*leit-*) sieja su germanų (taip pat priklausančių indoeuropiečių kalbų grupei) kalbų atitikmenimis: vokiečių **ge-leite** – „lydėjimas, ginkluota apsauga, konvojus“, vokiečių žemaičių **leide** – „palyda“, senovės fryzų **lid** – „būrys, palyda“, senovės islandų **lith** – „palyda, kariai“ ir t. t. Juolab kad ir „Lietuvių kalbos žodynas“ vieną iš žodžio **lieta** reikšmių nurodo kaip **valstybė, valdžia (?)**:

„Pasiuntinių skaitės į šešias dešimtis, mažne visi buvo žemaičių didžiūnai, augaloti, o tarp tų patys lietos vyrai buvo“ (M. Valančius). „Buvo gi pats lietos vyras, karėje ir ūkėje sumanus“, „Pavedė savo valdžią, įduodamas lietos arba ūkės lazda, krivūle būk vadinamą“ (S. Daukantas). **Juk valdžios sąvoka apima ir karybą, ir karinę prievolę, tarnavimą valstybei, valdininkavimą, t. y. viską, kas padeda stiprinti valdžią ar valstybę.** Tyrinėjami liudija, jog leičių tarnybą paaiškinti kaip **Lietuvos, lietuviška**, būdavo labai tikslu. Tai apėmė ir teisines, ir administracines, ir prieklinę *liet-* (*leit-*) sieja su germanų (taip pat priklausančių indoeuropiečių kalbų grupei) kalbų atitikmenimis: vokiečių **ge-leite** – „lydėjimas, ginkluota apsauga, konvojus“, vokiečių žemaičių **leide** – „palyda“, senovės fryzų **lid** – „būrys, palyda“, senovės islandų **lith** – „palyda, kariai“ ir t. t. Juolab kad ir „Lietuvių kalbos žodynas“ vieną iš žodžio **lieta** reikšmių nurodo kaip **valstybė, valdžia (?)**:

Vadinasi, **ypatingi didžiojo kunigaikščio lietuviai (lietuviai lietuviuose), vardu leičiai, jam ėjo Lietuvos, lietuvišką, tarnybą.**

„Lietuviams – kaip etnosui – vardą davė kariaunos pavadinimas. Kariaunos, vadintos **leita, lietuva, lietava**, buvimas senovės lietuvių visuomenėje laikytinas kultūros, istorijos ir kalbos paliudytu faktu. **Leita** ir jo vediniu **leitiai** reikštą ginkluota palyda, jos nariai, kariai“, – teigia kalbininkas S. Karaliūnas.

Būtent iš jo, iš militarinio termino, kaip kuopinis daiktavardis (palyginime: bernuva, broliuva, šišava – vaikų jėga, strateginėse valstybės vietose: pasienyje, prie svarbiausių vandens ir sausumos kelių, ten, kur stipri opozicija centrui. Leičius, valdovo lietuvius, šitos aplinkybės teisiškai, prievoliškai, administraciškai išskirdavo iš kitų. **Jie – valstybės kūrėjai ir valdovo valios įgyvendintojai.**

Vadinasi, Lietuvos valdovo dvaras visur vadinosi vienu vardu – Lietuva arba jo variantais **Lietava > lietavėnai, Leita > leičiai, Литва / литва, litewska**. Tik toks darinys galėjo būti apibūdintas kai kuriuose Mindaugo laikų aktuose: Lietuva – mūsų dvaras (*Datum in Lettowia, in curia nostra*). Ir tik tokiam dvare atrandame leičius, valdovo lietuvius. Jie aiškiai susiję su pačia ankstyviausia valdovo kiemo forma. Jie galėjo būti šito kiemo steigėjai ir stiprintojai, pirmieji valdovo žmonės.

Valdovo kiemai kurti ten, kur turėjo išsiverbti centralizuojanti Lietuvos jėga, strateginėse valstybės vietose: pasienyje, prie svarbiausių vandens ir sausumos kelių, ten, kur stipri opozicija centrui. Leičius, valdovo lietuvius, šitos aplinkybės teisiškai, prievoliškai, administraciškai išskirdavo iš kitų. **Jie – valstybės kūrėjai ir valdovo valios įgyvendintojai.**

Leičiai tam tikru metu ėmė tarnauti lietuvių valdovui, kartu dirbdami savo turimą žemę valdovo reikmėms, ir tik nominaliai suvaržė savo prigimtą laisvę. **Leičiai buvo lietuvių visuomenės socialinė struktūra, kurią užverbavo, sukūrė iš lietuvių genčių kilęs valdovas. Leičių etninis pavadinimas sako, kad jie kilę iš tų pačių lietuvių kaip ir valdovas. Leičiai, lietuviai – tai jo tarnai. Šitai, be abejonės, juos stipriai, tiesiogiai siejo su Lietuvos valdovu. Leičiai – viešpaties lietuviai.**

Pasak S. Karaliūno, tai – archajinė būsimosios lietuvių tautos socialinė politinė struktūra, kariauna. Dėl to šaltiniuose reikšmės leičiai „sociumas, tarnyba“ ir leičiai „lietuviai, etnosas“ žengė greta viena kitos. Sociumas, susitelkęs aplink lietuvių valdovą, vadinamas vienu iš lietuvių, jų valstybės vardo sinonimu, garantavo iš kitų. **Jie – valstybės kūrėjai ir valdovo valios įgyvendintojai.**

Išvados

- Apibendrinant galima pasakyti, kad leičiai buvo valstybinės organizacijos, žengiančios iš lietuvių gentinės visuomenės, produktas, vienos iš stipriausių lietuvių diduomenės šeimų (giminių) valdovo (kolektyvinio valdovo) vasalai, susirinkti lietuvių gentyse XII a. pabaigoje–XIII a. pirmojoje pusėje. Jie padėjo lietuvių valdovui plėtoti jo valdžią visose lietuvių giminėse, o vėliau – kaimynuose.
- XIII a. pirmosios pusės–XIV a. pradžios šaltiniai teigia, kad leičiai saugojo dalį Lietuvos valstybės sienos. Jie kūrė valdovo kiemus įvairiose jam dar nepriklausiusiose kaimynų lietuvių, baltų, gudų žemėse. Dėl to, tapdami valdovo valdžios retransliatoriais, turėjo būti pirmaisiais valstybės vietinės valdžios pareigūnais; plėtodami Lietuvos valdžią, kai kur leičiai tramdė ir mašino centrinei valdžiai opozicines nuotakas.

Lietuvos valstybės žemėse leičiai kūrė nuolatinės administracines teritorijas, vadinamas Lietuva arba šio vardo variantais (leičiai taip pat buvo to vardo reikšmių variantas). Taip vadintas, žymėtas Lietuvos valdovo dvaras. Teisiškai šios teritorijos buvo išskirtos iš vietinės papročių teisės. Taigi, egzistavo archajiška imuniteto forma – „priklausomybė Lietuvai“.

Leičiai yra itin glaudžiai susiję su Lietuvos, lietuvių vardu ir jų variantais, todėl kad tiesiogiai priklausė valdovo vadovaujamai politinei organizacijai. Tai viena iš vardo **Lietuva** reikšmių. Leičiai plėtojo ir tvirtino šią organizaciją lietuvių ir gretimose gentyse per valdovo kiemus. Dėl to vardo **Lietuva** reikšmių buvo ne viena: lietuvių valdovo politinės struktūros pavadinimas, jo kiemų valstybėje vardas, jo kariuinių dalių pavadinimas, jo artimiausių tarnų ir jų tarnybos vardas, viena iš lietuvių genčių žemių, pagaliau ir visos valstybės pavadinimas.

XIV a. Lietuvos kario rekonstrukcija

Surinkti duomenys leidžia manyti, kad leičių sluoksnio gyvavimas datuojamas nuo XII a. pabaigos iki XVI a. vidurio.

Naudota literatūra

A. Dubonis. Lietuvos didžiojo kunigaikščio leičiai XIII–XVI a.: lietuvių ankstyvojo feodalizmo visuomenės tyrimas. Daktaro disertacijos tezės, Vilnius, 1996.

A. Patackas. Lietuva, Lieta, Lettis, arba ką reiškia žodis „Lietuva“. Dienraštis „Lietuvos rytas“, 2009-08-11 (<http://www.lrytas.lt/-12499654771249731456-lietuva-lieta-leitis-arba-k%C4%85-rei%C5%A1kia-%C5%BEodis-lietuva.htm>).

S. Karaliūnas. Lietuvos vardo ir valstybingumo ištakos (<http://www.spauda.lt/voruta/tekstai/lietuva.htm>). Lietuvių kalbos žodynas (<http://www.lkz.lt/startas.htm>).